

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช
The Participation of Energy Community's Volunteers toward the Local Energy Planning Project in Nakhon Si Thammarat Province

สิริกานต์ กองทอง (Sirikan Kongtong)* จำเนียร ราชแพทยาคม (Chamnian Rajphaetyakhom)**

มานิต สุทธสกุล (Manit Suthasakul)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช (2) ศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช (3) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช (4) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชและ (5) ระบุปัญหาและเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ก) ตัวแทนของอาสาสมัครพลังงานชุมชนจาก 16 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการวางแผนพลังงานชุมชน จำนวน 216 คนซึ่งการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน และ ข) ตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการวางแผนพลังงานชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ไคสแควร์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า (1) ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก (2) ความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชอยู่ในระดับมาก (3) ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกระชับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน (4) การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เพศที่ต่างกันและระยะเวลาที่นานกว่าในการเป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา ปัจจัยความคาดหวัง และปัจจัยแรงจูงใจที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชในภาพรวม แตกต่างกันในขณะที่ความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงานของอาสาสมัครพลังงานชุมชนที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช (5) ปัญหาของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน คือ การขาดการติดต่อสื่อสารการประชาสัมพันธ์ การขาดความร่วมมือ การขาดความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงานรวมถึงการมองพลังงานเป็นเรื่องไกลตัว ส่วนข้อเสนอแนะคือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มช่องทางติดต่อสื่อสารการประสานงาน และประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารด้านพลังงานที่เป็นจริง ให้ความรู้ และแนวทางการปฏิบัติงานที่ชัดเจนแก่อาสาสมัครพลังงานชุมชน

คำสำคัญ การมีส่วนร่วม อาสาสมัครพลังงานชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

* นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แผนกบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sirikan_dear@hotmail.com

** อาจารย์ ดร. แผนกบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช tuna_pune@yahoo.com

*** รองศาสตราจารย์ ดร. แผนกบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Kmanits@gmail.com

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The objectives of this study were to (1) study opinions toward factors relating to the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province (2) study opinion regarding achievement level of participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province (3) study factors relating to the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province (4) study comparison factors affecting to the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province (5) indicate problems and recommendations to a higher achievement of the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province.

This study was conducted by both quantitative and qualitative method. Samples were categorized into 2 groups. Those were (1) 216 representatives selected from energy community's volunteers who held membership in the local energy planning project from 16 communities. Sample size applied Taro Yamane's formula calculation at the validity level of 95% and sampling method were proportional stratified random sampling (2) 16 samples for in-depth interview selected by purposive random sample group. Samples were executives of local administration organization, community leaders and concerned officials of local administration organization who were responsible for the local energy planning project. Instruments for collecting data were questionnaire and in-depth interview questionnaire. Statistics used for quantitative analysis were both descriptive statistics such as frequency, mean, percentage, standard deviation and inferential statistics such as Chi-square Test, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, t-Test, one-way ANOVA. Qualitative analysis used content analysis.

The results revealed that (1) opinion toward factors relating to the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province i.e developer, expectation and motivation factors was at high level (2) opinion towards achievement level of the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province were at high level. (3) Developer, expectation and motivation factors had positive relationship at medium level to the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province at the overall image (4) considering comparison factors effecting to the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province, it was found that the difference in gender, duration of longer period of being energy community's volunteers affected to the level of participation in local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province. The difference identified by developer, expectation and motivation factors brought about the participation of energy community's volunteers to the local energy planning project in Nakhon Si Thammarat Province differently. Knowledge and understanding regarding energy issues had no relationship to the participation. (5) problems of the participation of energy community's volunteers towards local energy planning project were the lack of communication, collaboration, knowledge and public relations on energy issue as well as the consideration that energy issue was lengthy from daily life. The recommendations were responsible organization should increase channels of communication, coordination, public relation and provide more precise information and ways of implementation concerning to energy to the volunteers clearly.

Keywords: Participation, Energy Community's Volunteers, Nakhon Si Thammarat Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการแผ่นดิน เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานมากกว่า 100 ปี คือเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ที่ทรงปฏิรูปการปกครองให้มีกำนัน เขตสุขาภิบาล ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจนถึงยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพ.ศ.2475 ที่เปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารราชการแผ่นดินมากขึ้น และในปีพ.ศ.2540 เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมืองโดยตรงมากขึ้นตลอดจน ปีพ.ศ.2550 แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญในการบริหารการปกครองของไทยอย่างจริงจังโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้กำหนดหลักสำคัญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการบริหารปกครองประเทศให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรม มีการเน้นย้ำคุณค่า ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้เกิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม สำนักงาน ก.พ.ร.ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.2551 – 2555 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ปรับรูปแบบการทำงานให้มีลักษณะเชิงบูรณาการเกิดการแสวงหาความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับฝ่ายต่างๆรวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการจึงมีความจำเป็นต้องนำหลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นระบบราชการที่ได้นำผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลการดำเนินงานซึ่งหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ถูกนำมาเป็นแนวปฏิบัติในทุกกระทรวงและทุกส่วนราชการ

ปัจจุบันพลังงานนับเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเนื่องจากพลังงานเป็นปัจจัยพื้นฐานประการหนึ่งซึ่งช่วยให้การพัฒนาประเทศดำเนินไปอย่างต่อเนื่องช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตทั้งในภาคเกษตรกรรมอุตสาหกรรมและการบริการ ซึ่งความต้องการใช้พลังงานก็มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้รัฐบาลต้องรับภาระด้านการจัดหาและผลิตพลังงานเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการใช้เนื่องจากจำนวนประชากรของประเทศที่เพิ่มขึ้นและการขยายตัวของภาคการผลิตรูปแบบการใช้พลังงานทั้งในแง่ของส่วนบุคคลและสาขาการผลิตต่างๆ ก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักต่อการใช้พลังงานจึงทำให้ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติและเงินลงทุนจำนวนมากมหาศาลในการจัดหาและผลิตพลังงาน กระทรวงพลังงานจึงสรรหายุทธศาสตร์ในการจัดการพลังงานในระดับที่ชุมชนยอมรับ โดยการวางแผนพลังงานชุมชน ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนพลังงานในชุมชนของตนเอง

สำหรับการวางแผนพลังงานในประเทศไทยนั้น แต่เดิมที่ผ่านมาเป็นการวางแผนในลักษณะของการรวมศูนย์การตัดสินใจอยู่ที่ส่วนกลาง ประชาชนทั่วไปไม่มีส่วนร่วมทำให้ไม่เข้าใจสถานการณ์ด้านพลังงานของท้องถิ่นตนเอง และของประเทศโดยรวม หลายโครงการมีการทำสัญญาจ้างองค์กรภายนอกให้เข้าไปศึกษาวิเคราะห์และตัดสินใจดำเนินการ โครงการพลังงาน และมีการส่งเสริมณรงค์การประหยัดพลังงานตามสื่อต่างๆ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เรื่องของพลังงานในแต่ละบุคคลเท่าที่ควร ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงขาดทัศนคติและความตระหนักในการใช้พลังงาน ผลที่ตามมาคือ เรื่องของพลังงานยังคงถูกละเลยและใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ การณรงค์ด้านพลังงานก็เป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการพลังงานในท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น การดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและวางแผนพลังงานชุมชนในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล

โครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ.2556 จัดได้ว่าเริ่มดำเนินการได้ไม่นานนัก มีชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 16 ชุมชน จากการดำเนินโครงการที่ผ่านมาประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชยังขาดการมีส่วนร่วมและแรงงูใจในการบริหารจัดการพลังงานของท้องถิ่น ตลอดจนขั้นตอนการดำเนินโครงการ เนื่องจากไม่เข้าใจว่าจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนใดคิดว่าไม่มีเวลาและไม่เกิดประโยชน์ ส่งผลให้ประชาชนไม่เกิดความรู้สึกรู้สึกในการเป็นเจ้าของแผนงานที่จะจัดการร่วมกันเกิดการคัดค้านจากโครงการด้านพลังงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การวางแผนพลังงาน ไม่ยั่งยืนและประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อีกประการหนึ่ง คือ จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีขนาดใหญ่ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในภาคใต้จังหวัดหนึ่งและมีการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีแผนงานและโครงการที่กำหนดในแผนปฏิบัติงานทุกปี การศึกษาระดับความสำเร็จและส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนตามกรอบแนวคิดที่กำหนด ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยแรงงูใจ และปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน จึงน่าจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สามารถนำไปปรับปรุงให้การดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนเกิดยั่งยืนต่อไปได้

จากสาเหตุดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนได้ตระหนัก และมีเป้าหมายร่วมกันในการจัดการพลังงานของชุมชน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาด้านพลังงานของชุมชนตนเอง และก่อให้เกิดพลังของภาคประชาชนที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของโครงการวางแผนพลังงานชุมชน ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนทั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้นต่อไป

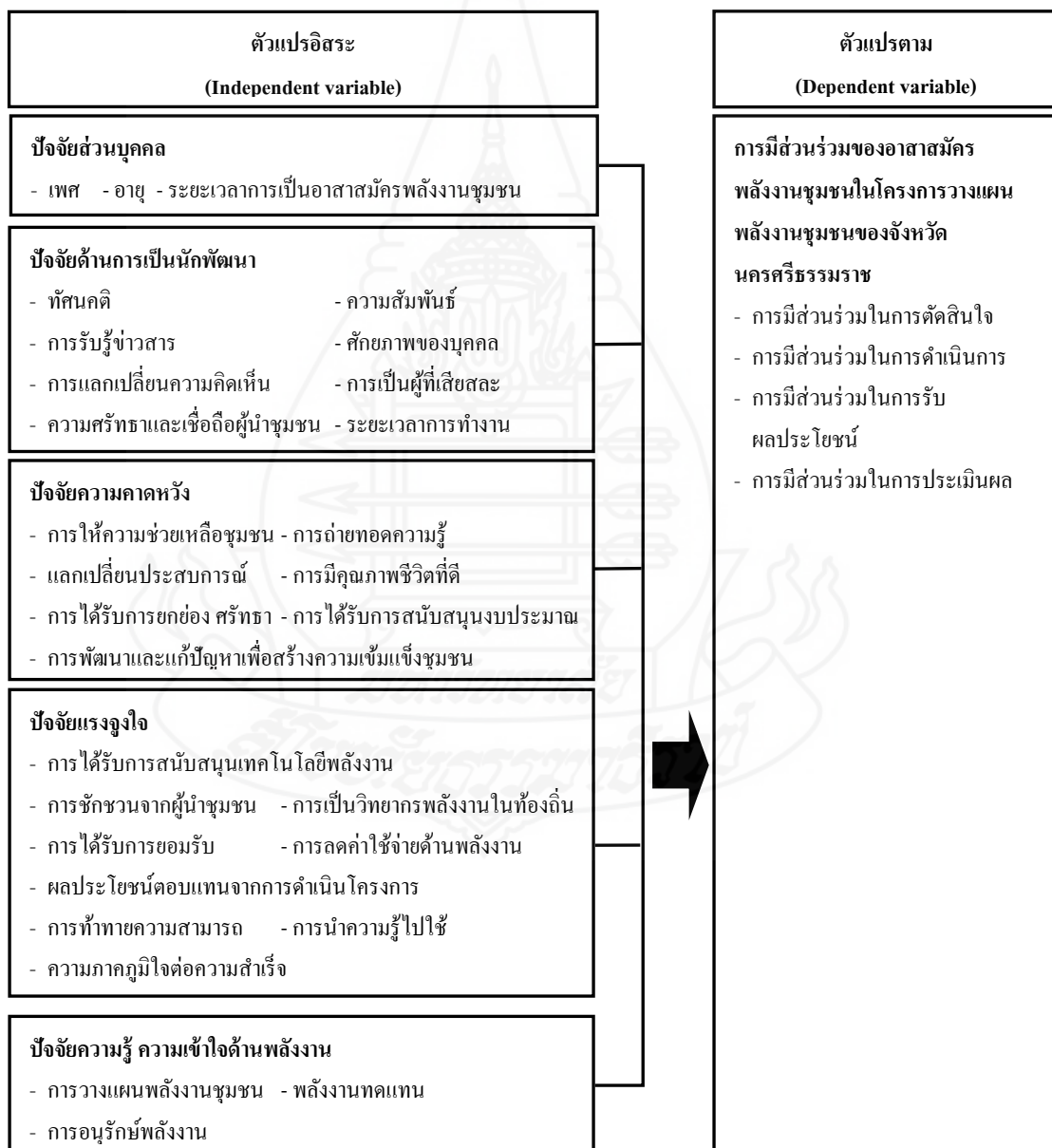
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช
5. เพื่อระบุปัญหา และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น

ในการศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ก) ตัวแทนของอาสาสมัครพลังงานชุมชนจาก 16 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการวางแผนพลังงานชุมชน จำนวน 216 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาร์ยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน และ ข) ตัวอย่างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการวางแผนพลังงานชุมชน จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม 3) ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน 4) ความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วม 5) ปัญหา และข้อเสนอแนะสำหรับเครื่องมือในการศึกษาได้หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.90 และทดสอบความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค จากนั้นนำไปทดลองใช้กับอาสาสมัครพลังงานชุมชนของจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 30 ตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามในส่วนที่ 3 ได้ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.50 – 0.73 และค่าอำนาจการจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 – 0.54 และแบบสอบถามในส่วนที่ 4 และ 5 ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามรวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.9804

ส่วนแบบสัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีลักษณะแบบคำถามกึ่งโครงสร้างเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในโครงการวางแผนพลังงานชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานสำหรับการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ 1) การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชน ใช้การวิเคราะห์ไคสแควร์ 2) การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน 3) การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ใช้การวิเคราะห์ T-Test 4) การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชน ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-Test) รวมถึงการเปรียบเทียบรายคู่โดยใช้วิธี Tukey เพื่อพิจารณาความแตกต่างกันระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม 5) การวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วม ใช้การวิเคราะห์ T-Test

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ก) การสรุปประเด็นจากแบบสอบถามส่วนที่ 5 เกี่ยวกับปัญหา และข้อเสนอแนะของการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนในมุมมองของผู้รับผิดชอบโครงการฯ โดยการจัดกลุ่มข้อความที่มีความเกี่ยวข้องกัน และนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาบรรยาย โดยได้นำค่าสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ มาช่วยในการวิเคราะห์ ข) การ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำมาจัดกลุ่มประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกัน และนำเสนอผลในรูปแบบการพรรณนาบรรยาย

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ที่เป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 65.74 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.17 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 93.52 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 53.71 รายได้อยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.69 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 28.71 ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนระหว่าง 3 – 4 คน คิดเป็นร้อยละ 50.46 และระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชนอยู่ระหว่าง 1 – 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.76

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน พบว่า อาสาสมัครพลังงานชุมชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนาปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60, 3.77, 3.78$) ส่วนปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน พบว่า อาสาสมัครพลังงานชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจระดับปานกลาง ร้อยละ 57.41 แสดงดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน

ข้อที่	รายการ	ระดับของการมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา	3.60	0.893	มาก
2	ปัจจัยความคาดหวัง	3.77	0.797	มาก
3	ปัจจัยแรงจูงใจ	3.78	0.807	มาก

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงานของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระดับความรู้ความเข้าใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำ	16	7.41
ปานกลาง	124	57.41
สูง	76	35.19

3. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนพบว่าอาสาสมัครพลังงานชุมชนมีความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้านคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมใน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.64, 3.52, 3.41$) ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}=3.33$) แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของ อาสาสมัครพลังงานชุมชน

ข้อที่	รายการ	ระดับของการมีส่วนร่วม		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.41	0.912	มาก
2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	3.52	0.887	มาก
3	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.64	0.797	มาก
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.33	0.888	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย		3.48	0.871	มาก

4. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน พบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ และระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($X^2 = 15.322, 29.781$) ($p = 0.004, 0.000$) ตามลำดับ 2) ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนาปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.602, 0.547, 0.588$) ส่วน 3) ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชแสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยแรงจูงใจ ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงานกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน

ปัจจัย	การมีส่วนร่วมในภาพรวม	
	r	p
ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา	0.602	0.000
ปัจจัยความคาดหวัง	0.547	0.000
ปัจจัยแรงจูงใจ	0.588	0.000
ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน	- 0.121	0.076

5. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนพบว่า เพศที่ต่างกัน และระยะเวลาที่นานกว่าในการเป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนปัจจัยด้านการเป็น

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

นักพัฒนา ปัจจัยความคาดหวัง และปัจจัยแรงจูงใจที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงานของอาสาสมัครพลังงานชุมชนที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครราชสีมาแสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยต่างๆ กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน

ปัจจัยการมีส่วนร่วม	T	F	P
เพศ	2.225		0.027
อายุ		1.840	0.106
ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชน		3.216	0.042
ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนา		33.004	0.000
ปัจจัยความคาดหวัง		24.343	0.000
ปัจจัยแรงจูงใจ		26.495	0.000
ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจ		7.151	0.076

6. ข้อสรุปที่ได้จากข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมโดยมีการลงนามในบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือ ร่วมจัดประชุมชี้แจงโครงการ กำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมาย และเสนอแนวทางการจัดทำแผนพลังงานชุมชน ข) การบรรจุแผนงาน/โครงการด้านพลังงานในแผนพัฒนา 3 ปี ของท้องถิ่น

2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและอาสาสมัครพลังงานชุมชนมีส่วนร่วม ก) คัดเลือกคณะทำงาน การประสานงาน ประชาสัมพันธ์ การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพลังงาน ข) การส่งเสริมพลังงานทดแทนและการอนุรักษ์พลังงาน การศึกษาดูงาน ค) การสรรหาครัวเรือนต้นแบบ ง) การสนับสนุนวิทยากรกระบวนการให้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านพลังงานให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จ) การต่อ ยอดการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชน โดยการส่งเสริมชุมชนต้นแบบด้านพลังงาน

3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ก) นำผลที่ได้จากการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนมากำหนดยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงาน ข) สามารถลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของครัวเรือนจากการสนับสนุนเทคโนโลยีพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ค) เกิดชุมชนต้นแบบด้านพลังงานที่มีศักยภาพ ซึ่งมีชุมชนต่างๆ ทั้งในและต่างจังหวัดเข้ามาศึกษาดูงาน สามารถสร้างรายได้แก่ชุมชน

4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า อาสาสมัครพลังงานชุมชนมีส่วนร่วม ก) รายงานความคืบหน้า และให้ข้อมูลข้อบกพร่องการดำเนินโครงการ ข) การวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนะแนวทางแก้ไขในการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชน ค) การสรุปบทเรียนการทำงานร่วมกัน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ และเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1) เพศ มีความสัมพันธ์และมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน อธิบายได้ว่าอาสาสมัครพลังงานชุมชนเพศชายส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 28.70 ในขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 19.44 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของเพศชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง เท่ากับ 0.20 ซึ่งอาจเป็นเพราะอาสาสมัครพลังงานชุมชนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และโครงการวางแผนพลังงานชุมชนมีลักษณะงาน วิธีการ และบทบาท ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งเพศชายจะมีทักษะ ความเข้าใจ และชำนาญในการปฏิบัติได้มากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โกลเซน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977: 59-78 อ้างอิงใน พิทักษ์ กาฬกิติ 2540: 29) ที่ชี้ให้เห็นว่า เพศ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พิทักษ์ กาฬกิติ (2551) ที่ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครพลังงานชุมชนมีความสัมพันธ์และมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 5 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 1 - 2 ปี เท่ากับ 0.28 อธิบายได้ว่า อาสาสมัครพลังงานชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานนาน มีความตั้งใจ และมุ่งมั่น ในการปฏิบัติงานมากกว่าอาสาสมัครพลังงานชุมชนที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อยกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนจะอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานพลังงานจังหวัด เป็นระยะเวลาต่อเนื่อง 4 ปี ซึ่งในช่วงระยะเวลาดังกล่าวจะมีกิจกรรมสำหรับอาสาสมัครพลังงานชุมชน ทั้งการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การพัฒนาศักยภาพ และทักษะ ความชำนาญด้านพลังงาน ทำให้ผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานนาน มีความมุ่งมั่น ประสิทธิภาพ และความชำนาญ มากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นุสรา เลิศวาสนา (2552) ที่ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ของตำบลลิซล อำเภอลิซล จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลงานวิจัยของ ชนัดดา ระดาฤทธิ์ (2549) ที่ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขต่อการเสริมสร้างสุขภาพของประชาชนในชุมชน กรณีศึกษาเฉพาะเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร” พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขที่มีระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกันมีกระบวนการมีส่วนร่วมสร้างเสริมสุขภาพประชาชนในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนามีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางและมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนที่มี

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนาในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด เท่ากับ 2.74 อธิบายได้ว่า อาสาสมัครพลังงานชุมชนยังได้รับการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและร่วมกันแก้ปัญหา เป็นผู้ที่เสียสละ อุทิศตนเพื่อสังคมและส่วนรวม มีการกระตุ้นและเอื้ออำนวยต่อกระบวนการพัฒนาด้านพลังงานในชุมชนไม่มากนัก ดังนั้น สำนักงานพลังงานจังหวัดควรจะต้องหามาตรการเพื่อส่งเสริมให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนเข้าใจถึงบทบาท กระบวนการทำงาน เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาพลังงานในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไพบูลย์ เจริญทรัพย์ (2534 อ้างอิงใน สุทธิชัย สุขสีเสน 2550: 38) ที่ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เอื้ออำนวย หรือมีส่วนผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน และปัจจัยที่สำคัญก็คือ ปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนาโดยนักพัฒนาต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543: 10) ที่ชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนควรพิจารณาปัจจัยด้านการเป็นนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมกระตุ้น สร้างจิตสำนึก เอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนาสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร และร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน

4) ปัจจัยความคาดหวัง มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางและมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนที่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยความคาดหวังในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด เท่ากับ 1.54 อธิบายได้ว่า อาสาสมัครพลังงานชุมชนมีความคาดหวังว่าการเข้ามามีส่วนร่วมจะสามารถช่วยให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญ และได้รับการยกย่องในการวางแผนพลังงานชุมชน แต่อาจจะคิดว่าการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนไม่สามารถช่วยลดรายจ่าย หรือเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนได้จริง และไม่คิดว่ากระบวนการวางแผนพลังงานชุมชนจะมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนักเนื่องจากยังขาดความเข้าใจในขั้นตอนการดำเนินงาน และไม่ได้ผลตอบแทนตามความคาดหวัง ดังนั้น สำนักงานพลังงานจังหวัดควรจะทำให้มีความสำคัญ และวางแผนจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับความคาดหวังของอาสาสมัครพลังงานชุมชน โดยแสดงให้เห็นว่าการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนสามารถช่วยลดรายจ่าย หรือเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนได้อย่างไร รวมถึงการตอบสนองความคาดหวังของอาสาสมัครพลังงานชุมชน และเปิดโอกาสให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ในการดำเนินโครงการซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังของวิกเตอร์ เอช ฟรูม (Victor H. Vroom) ที่ชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่จะกระทำการใดๆ ก็ตาม ขึ้นอยู่กับตัวแปรว่าเขามีโอกาสที่จะได้รับผลตอบแทนตามความคาดหวัง สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟรายเซนค์ (Frysenck) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความคาดหวังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานใดๆ ตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้

5) ปัจจัยแรงจูงใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางและมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชน เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนที่มีความคิดเห็นต่อปัจจัยแรงจูงใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง เท่ากับ 1.24

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

อธิบายได้ว่า แรงจูงใจที่อาสาสมัครพลังงานชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ ความภูมิใจที่มีส่วนทำให้การวางแผนพลังงานชุมชนประสบความสำเร็จ การมีโอกาสได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านพลังงาน ช่วยให้ครัวเรือนลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน และได้รับการสนับสนุนเทคโนโลยีพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนยังไม่จูงใจให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควรอาจจะเป็นเพราะยังไม่สามารถกระตุ้น และหาสิ่งจูงใจให้อาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมหรืออาจจะคิดว่ายังไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการความต้องการ การขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้น สำนักงานพลังงานจังหวัดควรจัดกิจกรรมให้สามารถจูงใจอาสาสมัครพลังงานชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น การเปิดโอกาสให้มีการฝึกอบรม การแสดงความสามารถในการเป็นวิทยากรกระบวนการ ในส่วนของเจ้าหน้าที่พลังงานจังหวัดเองก็ควรสร้างความสัมพันธ์กับอาสาสมัครพลังงานชุมชนให้มากขึ้น มีการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ทำให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนรู้สึกมีคุณค่า ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรชูลี จันทรแก้ว (2553) ที่ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล” พบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของอสม. ในการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการในอำเภอละงูจังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6) ปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในภาพรวม อธิบายได้ว่า อาสาสมัครพลังงานชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชน เนื่องจากคิดว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์ แต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงานที่ชัดเจน ดังนั้น สำนักงานพลังงานจังหวัดควรจัดอบรมความรู้ด้านพลังงานให้แก่อาสาสมัครพลังงานชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง และจัดให้ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจที่สามารถถ่ายทอดหรือเป็นวิทยากรประจำชุมชน ได้มีโอกาสไปถ่ายทอดและให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของตนซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ศศิธร คงแป้น (2550) ที่ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่าปัจจัยความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในภาพรวม

2. ระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชสามารถอภิปรายผล ดังนี้

ระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชต่ำกว่าร้อยละ 70 แต่ในขณะที่ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัดนครศรีธรรมราชเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2549 จนถึงปัจจุบัน พ.ศ.2556 จัดได้ว่าเริ่มดำเนินการได้ไม่นานนัก มีชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 16ชุมชน และในแต่ละชุมชนมีอาสาสมัครพลังงานจำนวนน้อย แต่พื้นที่ดำเนินงานมีขนาดกว้างทำให้อาสาสมัครปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ทั่วถึง รวมทั้งการแต่งตั้งอาสาสมัครพลังงานชุมชนยังไม่เป็นรูปธรรม โดยไม่ได้จัดตั้งเป็นองค์กรที่มีเอกภาพ ซึ่งอาจขาดความชัดเจนในบทบาทหน้าที่ที่อาสาสมัครพลังงานชุมชนต้องปฏิบัติตลอดจนการขาดทักษะ ความชำนาญ และความสามารถในการดำเนินงาน การขาดความรู้ด้านพลังงานที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ผลงานวิจัยของ สุทธิชัย สุชีแสน (2550) ที่ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนในจังหวัดสงขลา” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญน้อม ศิลาอาสน์ (2551) ที่ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดตราด” พบว่า ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมองค์กรเครือข่ายชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดตราดต่ำกว่าร้อยละ 80

ข้อเสนอแนะ

ปัญหา และข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการนำผลการวิจัยไปใช้สรุปดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
1. ปัญหาที่ได้จากแบบสอบถาม มีผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 33.32	1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถาม มีผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 31.48
1.1 การขาดการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ของกระทรวงพลังงานกับอาสาสมัครพลังงานชุมชน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์เรื่องพลังงาน ทำให้อาสาสมัครพลังงานชุมชน และประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แท้จริง (ร้อยละ 6.94)	1.1 ควรเพิ่มช่องทางและวิธีการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารด้านพลังงานที่เป็นจริงและทั่วถึงแก่อาสาสมัครพลังงานชุมชน และประชาชน (ร้อยละ 6.02)
1.2 การขาดความร่วมมือ และมองพลังงานเป็นเรื่องไกลตัว (ร้อยละ 4.63)	1.2 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านพลังงานอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 5.56)
1.3 การขาดความรู้ความเข้าใจด้านพลังงาน (ร้อยละ 3.70)	1.3 ควรสร้างความรู้ความเข้าใจ ทำให้อาสาสมัครพลังงานชุมชน และประชาชนตระหนักถึงความสำคัญเรื่องพลังงาน (ร้อยละ 3.70)
2. ปัญหาที่ได้จากการสัมภาษณ์	2. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์
3. ปัญหาสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้	3. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้
3.1 อาสาสมัครพลังงานชุมชนเพศชายมีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนมากกว่าเพศหญิง	3.1 ควรจัดกิจกรรมในการดำเนินงานโครงการวางแผนพลังงานชุมชนให้เหมาะสม กับเพศเพื่อให้สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเต็มที่
3.2 อาสาสมัครพลังงานชุมชนที่มีระยะเวลานานกว่ามีส่วนร่วมในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนมากกว่าผู้ที่มีระยะเวลาน้อยกว่า	3.2 ควรร่วมหามาตรการเพื่อส่งเสริมให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนเข้าใจถึงบทบาท กระบวนการทำงาน เกิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
3.3 อาสาสมัครพลังงานชุมชนยังได้รับการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและร่วมกันแก้ปัญหา ต่อกระบวนการพัฒนาด้านพลังงานในชุมชนไม่มากนัก	3.3 ควรร่วมกระตุ้น และสร้างความตระหนักแก่อาสาสมัครพลังงานชุมชน ให้มีส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรมมากยิ่งขึ้น
3.4 อาสาสมัครพลังงานชุมชนอาจจะไม่คิดว่ากระบวนการวางแผนพลังงานชุมชนจะมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตและสามารถช่วยลดรายจ่าย หรือเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.4 ควรร่วมส่งเสริมการประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทนเพื่อให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนสามารถลดรายจ่าย หรือเพิ่มรายได้ด้านพลังงาน
3.5 การดำเนินโครงการวางแผนพลังงานชุมชนยังไม่จูงใจให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร	3.5 ควรร่วมศึกษาถึงความคาดหวังของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง และหาวิธีการตอบสนองและเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนอย่างเต็มที่ต่อความ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ปัญหา	ข้อเสนอแนะ
3.6 อาสาสมัครพลังงานชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงานที่ชัดเจน	คาดหวังต่างๆ และร่วมจัดให้มีกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ มีกลไกด้านรางวัล ตลอดจนคัดเลือกอาสาสมัครพลังงานชุมชนที่มีผลงานดีเด่น ประกาศให้คนอื่น ได้ทราบ และถือเป็นแบบอย่าง
3.7 ระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนของจังหวัด นครศรีธรรมราช ต่ำกว่าร้อยละ 70	3.6 อบรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องพลังงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพแก่อาสาสมัครพลังงานชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3.7 ควรให้ความสำคัญ และสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในโครงการวางแผนพลังงานชุมชน และสร้างความเข้าใจแก่อาสาสมัครพลังงานชุมชน การกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการ และแนวทางการดำเนินงานของโครงการวางแผนพลังงานชุมชนให้ชัดเจน
	4. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 4.1 การฝึกทักษะการเขียน โครงการด้านพลังงานให้แก่อสาสมัครพลังงานชุมชน 4.2 ควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการวางแผนพลังงานอย่างต่อเนื่อง และขยายผลให้ครอบคลุมทั้งจังหวัด 4.3 ควรจัดตั้งให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนเป็นองค์กรนิติบุคคล และสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามความเหมาะสม 4.4 ควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่สำนักงานพลังงานจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอาสาสมัครพลังงานชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4.5 ควรเปิดโอกาสให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ในการดำเนินโครงการร่วมกัน 4.6 ควรร่วมพัฒนาศักยภาพให้อาสาสมัครพลังงานชุมชนสามารถถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ของตนเองได้
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 5. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 5.1 ควรมีการศึกษาของสำนักงานพลังงานจังหวัดอื่นๆ เพื่อจะได้ทราบถึงระดับความสำเร็จของการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนในภาพรวมได้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่มากยิ่งขึ้น 5.2 ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินงานโครงการวางแผนพลังงานชุมชน ว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนเพียงใด 5.3 ควรมีศึกษาแบบเจาะลึกในแต่ละปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพลังงานชุมชนใน โครงการวางแผนพลังงานชุมชน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน (2548) รายงานการวิจัยทิศทางการพัฒนาชุมชนไทยในอนาคต กรุงเทพมหานคร: ทีเอสพรส กาญจนาวาสสุริกุล (2540) ขวัญในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- กิ่งเทียน ลาภรวัย (2546) “การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกในการดำเนินงานศูนย์ส่งเสริมและผลิตภัณฑ์ข้าวชุมชน ต.คอนทราย อ.ปากท่อ จ.ราชบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชินรัตน์ สมสืบ (2555) “รัฐประศาสนศาสตร์กับการมีส่วนร่วม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์* หน้าที่ 12 หน้า 254-261 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- ทวิวงศ์ ศรีบุรี (2539) *สิ่งแวดล้อมกับเศรษฐกิจและการศึกษา* กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เทพศักดิ์ บุญขริตพันธุ์ (2553) “การประมวลผลข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยคอมพิวเตอร์” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาวิทยานิพนธ์* หน้าที่ 13 หน้า 87 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) *แนวทางการมีส่วนร่วม* กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2531) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณการพิมพ์
- บุญน้อม ศิลอาสน์ (2551) “การมีส่วนร่วมขององค์กรเครือข่ายชุมชนในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนจังหวัดตราด” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บุปผา เลิศวาสนา (2552) “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ของตำบลลิซล อำเภอลิซล จังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- พรชูลี จันทร์แก้ว (2553) “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการ ในอำเภอละงู จังหวัดสตูล” วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- “พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546” ใน *สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา* (2546) หน้า 1-15 กรุงเทพมหานคร
- พิทยา บวรวัฒนา (2554) “แนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ สหรัฐอเมริกา 2” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการรัฐประศาสนศาสตร์* หน้าที่ 4 หน้า 158-164 นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

- พิทักษ์ กาพกคดี (2540) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุพรรณบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ไพบูลย์ เจริญทรัพย์ (2534) *การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน* กรุงเทพมหานคร นวคนก
- ศศิธร คงแป้น (2550) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เขตพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- สุทธิชัย สุขสีเสน (2550) “การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการวางแผนพลังงานชุมชนในจังหวัดสงขลา” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ แขนงวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2552) *การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน (2552) *คู่มืออาสาสมัครพลังงานชุมชน เรื่องการวางแผนพลังงานชุมชนกรุงเทพมหานคร ศูนย์ประสานงานกลาง การวางแผนพลังงานชุมชน*
- Cohen, John M. and Norman, T. Uphoff. (1984). *Participation 's Place in Rural Development: Seeking clarity through specificity*. World Development n.p.
- Ervin, Williams. (1976). *Participative Management: Concepts, Theory and Implementation*. Atlanta: Georgia State University.
- The American Heritage Dictionary. (1994) Boston New York: Houghton Mifflin Harcourt.
- United Nations.(1978). *Popular Participation in Decision Making for Development*. New York: United Nation Publication.